

Bostadsutskottets betänkande

1987/88:2

om regler för byggande

BoU
1987/88:2

Sammanfattning

I betänkandet behandlas dels tre motioner om radon i bostäder, dels nio motioner som tar upp regler om byggande i övrigt. Samtliga motioner avstyrks av utskottet, i flertalet fall med hänvisning till redan genomförda åtgärder eller till pågående arbete.

Till betänkandet har fogats tre reservationer och tre särskilda yttranden.

1 Motionerna m.m.

1986/87:Bo220 av Paul Lestander och Tore Claeson (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om föreskrifter för att möta markradonfaran i nybebyggelse.

1986/87:Bo232 av Charlotte Branting (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om krav på rökgångar i nybyggnationer och vid genomgripande reparationer.

1986/87:Bo236 av Margareta Andrén och Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en allmän översyn sker gällande information om radon i bostäder och åtgärder för att minska radonotterhalten.

1986/87:Bo240 av Ulf Adelsohn m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en ny utformning av bostadspolitiken (i betänkandet behandlas motionen i vad avser minskade byggnormer m.m.; övriga delar av motionen har behandlats i tidigare betänkanden).

Motiveringen återfinns i motion 1986/87:A463.

1986/87:Bo257 av Kjell A Mattsson m.fl. (c) vari yrkas

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om bidrag för att sanera bostäder från radon i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:Bo408 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hyresgästinflytande, boendeservice, boendemiljö, bostadsbyggande m.m. (i betänkandet behandlas motionsyrkandet i vad avser boendemiljön m.m.; övriga delar av motionsyrkandet har behandlats i tidigare betänkanden).

1986/87:Bo418 av John Johnsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om extraordinära underhållsåtgärder inom bostadsförvaltningen.

1986/87:Bo421 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att regeringen utformar förändrade regler för trafik hinder och för hinder i bostadsområden så, att ambulans- och andra utryckningsfordon inte uppehålls i sin yrkesutövning.

1986/87:Bo423 av Jan Sandberg (m) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar att avveckla statens planverk och dess normer, med undantag av dem som reglerar enkla tekniska funktionskrav och grundläggande säkerhetsnormer (i betänkandet behandlas motionsyrkandet i vad avser normer m.m.; motionsyrkandet i övrigt har behandlats i ett tidigare betänkande).

1986/87:Bo504 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att socialstyrelsens utredning om allergifrågor särskilt beaktar ventilationens betydelse och att en utvidgad utredning representerande energi-, miljö- och bostadsdepartementets sakkunniga får i uppdrag att under år 1987 framlägga förslag till åtgärder för att förbättra ventilationen i husbeståndet i enlighet med motionens konstateranden.

1986/87:Bo515 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar om ett förbud mot nyinstallation av direktverkande eluppvärmning i permanentbostäder.

Motiveringen återfinns i motion 1986/87:N535.

1986/87:Bo519 av Margareta Andrén (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om normer för inbrottskydd.

Utskottet anordnade den 13 oktober 1987 ett sammanträde om radon i bostäder. I sammanträdet deltog tjänstemän från bostadsdepartementet, miljö- och energidepartementet, socialstyrelsen, bostadsstyrelsen, planverket, strålskyddsinstitutet och Sollentuna kommun.

2 Uppgifter i anslutning till motionerna m.m.

2.1 Radon i bostäder

2.1.1 Inledning

En del grundämnen är radioaktiva. Det innebär att de utan yttre påverkan sönderfaller under utsändande av joniserande strålning, såsom t.ex. alfa- och gammastrålning, för att så småningom nå ett stabilt tillstånd. Radioaktivitet är sålunda egenskapen hos vissa ämnen att spontant utsända joniserande strålning. Med aktiviteten hos ett radioaktivt ämne avses antalet sönderfall per tidsenhet. Den i detta sammanhang använda enheten härför är becquerel (Bq). En Bq motsvarar ett sönderfall per sekund.

Radon är en radioaktiv ädelgas som bildas vid sönderfall av det radioaktiva grundämnet radium. Radon finns normalt i luften. Denna gas är dock inte

stabil utan sönderfaller i sin tur i dotterprodukter – radondöttrar. De likaledes radioaktiva radondöttrarna är fasta ämnen som lätt binds vid damm och andra partiklar i luften. Det är dessa produkter som orsakar den största hälsoriskerna vid höga radonhalter. I lungor och luftrör, som är känsliga för alfastrålning, ger de upphov till höga stråldoser och därigenom en ökad risk för lungcancer.

Såväl radon som radondöttrar är omöjliga att förnimma med våra sinnen. Det behövs därför särskilda mätningar för att avgöra radondotterhalten i luften i den enskilda bostaden.

Koncentrationen eller halten av radon och radondöttrar i luft brukar anges i Bq/m³.

Enligt socialstyrelsens regler är gränsvärdet för radondotterhalten i befintlig bebyggelse 400 Bq/m³. Vid högre nivåer föreligger sanitär olägenhet enligt hälsoskyddslagstiftningen, och det åligger härvid fastighetsägaren att sänka halten under denna nivå.

Enligt Svensk byggnorm 1980 (SBN 1980) är gällande gränsvärden för radondotterhalten i nya byggnader 70 Bq/m³. Om detta värde överskrids kan högre värden godtas, om särskilda skäl föreligger, dock högst 400 Bq/m³. För nya byggnader finns också gränsvärdet 50 μ R/h (mikroröntgen/timme) för gammastrålningsnivån.

Vid ombyggnad är den högsta tillåtna radondotterhalten 200 Bq/m³, men även i detta fall kan värden upp till 400 Bq/m³ godtas om särskilda skäl föreligger.

2.1.2 Faktorer som påverkar radonhalten i bostäder

Strålning i byggnader utgörs främst av gammastrålning från mark och byggnadsmaterial av sten som innehåller de radioaktiva ämnena radium, kalium och torium samt av alfastrålning från ädelgasen radon och från de radondöttrar som bildas när radon sönderfaller. Halveringstiden för radium är så lång att strålningen kan betraktas som konstant under byggnadens livslängd.

Det radon som finns i våra bostäder kommer till största delen från marken, men även från byggmaterial som innehåller t.ex. sten eller lera. I vissa områden kan dessutom vatten från djupborrade brunnar bidra till radonhalten inomhus. En bidragande orsak till höga radondotterhalter inomhus är olämpligt anordnad ventilation – detta oavsett varifrån radonet kommer.

De högsta radondotterhalterna inomhus orsakas av markradon, som suges in i bostäderna. Omkring hälften av landets kommuner har genomfört undersökningar för att få en översikt över markradonförhållandena. Med utgångspunkt häri och med hjälp av geologisk expertis har omkring 10 % av landets yta beräknats utgöras av högradonmark, 70 % av normalradonmark och 20 % av lågradonmark. De olika marktyperna är fördelade över hela landet, vilket betyder att det inom så gott som alla kommuner torde finnas såväl normal- som hög- och lågriskområden. Högriskmark förekommer där man har alunskiffer och särskilt radioaktiva graniter. Dessutom utgör grusåsar, som finns i praktiskt taget hela landet, högriskmark. Gotland är den enda kommun som med stor sannolikhet består av endast lågriskområden.

2.1.3 Förekomsten av radon i bostadsbeståndet

Enligt en landsomfattande urvalsundersökning från åren 1980 till 1982 kan radondotterhalten i bostadsbeståndet år 1975 beräknas fördela sig enligt följande:

- hälften av bostäderna har nivåer mindre än 30 Bq/m³
- genomsnittsnivån uppgår till 50 Bq/m³
- 10 % av bostäderna har nivåer högre än 100 Bq/m³
- 1 % av bostäderna har nivåer högre än 400 Bq/m³

I extrema fall har mycket höga halter (20 000 Bq/m³) uppmätts i svenska bostäder.

Sverige, Norge och Finland har betydande radonproblem jämfört med andra länder i vilka en genomsnittsnivå om 12–15 Bq/m³ kan beräknas.

Det kan beräknas att ca 40 000 befintliga bostäder i Sverige har högre nivåer än 400 Bq/m³. Av dessa har kommunerna spårat ca 5 400 bostäder genom 50 000 mätningar.

2.1.4 Beaktande av radonfaran vid planläggning och byggande

Enligt plan- och bygglagen (PBL) skall mark för att få användas för bebyggelse vara från allmän synpunkt lämplig för ändamålet. Lämplighetsbedömningen härav skall ske vid planläggningen eller vid bygglovsprövningen (1 kap. 6 §).

När det gäller hänsynstagande till radonrisken vid planläggning gäller i korthet följande.

På den planlagda marken skall hus och tomtmark kunna utföras med sådant byggnadstekniskt skydd mot markradon och markstrålning att tillräckligt strålskydd erhålls och att kravet på en radondotterhalt på högst 70 Bq/m³ i inomhusluften kan uppfyllas. Samtidigt skall beaktas att byggkostnaderna ökar med avseende på hur pass omfattande skyddsåtgärder som erfordras på den aktuella marken. De strålningsbetingade faktorer som i övrigt bör beaktas är dels risken för att husen inte utförs tillräckligt radonsäkra, dels befolkningens reaktion inför bebyggelse på mark som kan ge förhöjd radonrisk eller förhöjd exponering för gammastrålning.

I planen kan markradonförhållandena redovisas med i princip samma noggrannhet som vid bygglovsprövningen. I detta fall behöver inte ytterligare undersökningar göras vid denna prövning.

Vid bygglovsprövningen skall beaktas att byggnader enligt PBL (3 kap. 5 §) bl.a. skall ge möjlighet till god hygien och ett tillfredsställande inomhusklimat. I SBN 1980 som övergångsvis fortsätter att gälla, anges de högsta nivåer för radondotterhalten som tillåts med avseende härpå. Som redovisats ovan tillåts i nya byggnader en radondotterhalt om högst 70 Bq/m³. Enligt planverkets kommentarsamling bör radondotterhalten kontrolleras i färdig byggnad om halten kan misstänkas överskrida denna gräns. Halter upp till ca 140 Bq/m³ kan dock godtas om en sänkning skulle medföra höga åtgärdskostnader. I planverkets rapport 59, 1982 anges dessutom att byggnadsnämnd kan ge dispens för halter upp till 400 Bq/m³ om särskilda skäl föreligger.

Vid ombyggnad är den högsta tillåtna radondotterhalten 200 Bq/m³.

Liksom vid nybyggnad kan dock halter upp till 400 Bq/m^3 tillåtas om särskilda skäl föreligger.

BoU 1987/88:2

SBN 1980 kommer att ersättas dels av nybyggnadsföreskrifter, dels av särskilda ombyggnadsföreskrifter till den nya plan- och bygglagen. Planverkets förslag till nybyggnadsföreskrifter är under beredning i regeringskansliet och beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 1988. Förslag till ombyggnadsföreskrifter utarbetas för närvarande av planverket.

2.1.5 Det statliga stödet för åtgärder mot radon

Under tiden den 1 juli 1980 t.o.m. den 31 december 1983 kunde bostadslån för åtgärder mot radon beviljas, s.k. radonlån, om radondotterhalten i bostaden översteg 400 Bq/m^3 . Den lägsta kostnad som berättigade till lån var 7 000 kr. Räntebidrag lämnades för den del av låneunderlaget som översteg 25 000 kr. För särskilt omfattande och kostsamma åtgärder kunde bostadslånet, till den del det översteg 25 000 kr., göras helt eller delvis ränte- och amorteringsfritt under en femårsperiod.

Sedan år 1984 kan lån för åtgärder mot höga radondotterhalter utgå enligt förordningen (1983:1021) om tilläggs lån för ombyggnad av bostadshus m.m. Tilläggs lånen lämnas dock endast om kostnaden för åtgärderna överstiger husets ekonomiska bärkraft. För småhus är dessa tilläggs lån den enda statliga stödmöjligheten. För hyres- och bostadsrättshus kan dessutom bostadslån lämnas för åtgärder mot radon under förutsättning av att huset är äldre än 30 år och att arbetena är samordnade med egentliga ombyggnadsarbeten. För dessa lån utgår räntebidrag om energisparåtgärder som skäligen bör komma till stånd utförs samtidigt.

T.o.m. utgången av budgetåret 1986/87 har tolv tilläggs lån för åtgärder mot radon beviljats till ett sammanlagt belopp av 435 000 kr. Samtliga lån har avsett egnahem. Uppgifter om i vilken utsträckning bostadslån vid ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus har omfattat åtgärder mot radon finns däremot inte tillgängliga.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 föreslår bostadsstyrelsen att bostadslån får beviljas för åtgärder för att minska radondotterhalten i egnahem där nivån överstiger 400 Bq/m^3 , även om åtgärderna inte medför väsentlig förbättring av husets tekniska eller funktionella kvalitet eller om lägsta godtagbara standard inte uppnås. Lån bör enligt förslaget medges om den godkända kostnaden uppgår till minst 40 000 kr. Dessutom föreslås att ett bidrag skall lämnas till småhusägare med 35 % av den godkända kostnaden, dock med högst 10 000 kr. per lägenhet.

2.1.6 Vissa undersökningar och information om radon i bostäder m.m.

Radonutredningen avgav i januari 1983 betänkandet *Radon i bostäder* (SOU 1983:6).

Utredningen uppskattade landsmedelvärdet för radondöttrar till 53 Bq/m^3 . Antalet bostäder där radondotterhalten översteg 400 Bq/m^3 uppskattades till ca 40 000. Kostnaderna för att i befintliga hus åtgärda radonproblem i bostäder varierade enligt utredningen från något hundratal kronor för att

justera ventilationen till ca 50 000 kr. för att installera en fläktventilation med värmeåtervinning.

Statens planverk gör i skriften *Kommentarer till Svensk byggnorm – kommentarsamling 1981* en genomgång av de årsmedelvärden avseende radondotterhalten som högst bör tolereras. Dessa medelvärden har angivits ovan (avsnitt 2.1.4).

Planverket har vidare i två rapporter *Strålning i byggnader* (rapport 1981/54) och *Radon – planläggning, byggnadslov och skyddsåtgärder* (rapport 1982/59) behandlat radonfrågan. Tillsammans med socialstyrelsen och strålskyddsinstitutet har planverket givit ut broschyren *Radon i bostäder*. Verket avser även att behandla frågan i ett cirkulär till kommunerna. De tre myndigheterna presenterade i juni 1987 lägesrapporten *Radon i bostäder*. Redogörelsen under avsnitten 2.1.1–2.1.5 ovan bygger på denna rapport. Rapporten, som har remissbehandlats, bereds för närvarande i regeringens kansli.

Arbetskyddsstyrelsen, socialstyrelsen och planverket har i rapporten *Sunda och sjuka hus* (rapport 77/1987) behandlat bl.a. strålningen i bostäder.

Strålskyddsinstitutet har givit ut rapporter om radonproblem, riskbedömning och mätnoggrannhet. Sveriges geologiska undersökningar har publicerat *geostrålningskartor*. Byggforskningsrådet, byggforskningsinstitutet och provningsanstalten har publicerat *utredningar och rapporter om byggnadstekniska radonproblem*.

I planverkets ovan nämnda rapport (1982/59) rekommenderas kommunerna att bilda sig en uppfattning om markradonförhållandena.

År 1986 företogs en enkät till kommunerna om kartläggning av radon i byggnader för vilka byggnadslov söktes före den 1 januari 1981. Över 100 kommuner anger att risken för höga radondotterhalter inomhus inte beaktas vid nybyggande. Ca 160 kommuner anger att radonsäkert eller radonskyddande byggande inte varit aktuellt inom kommunen. Ett trettio-tal kommuner redovisar att ingen information om risken för markradon lämnats vid bygglovsprövning. Enkäten visar att många kommuner gjort stora insatser och att

- 145 kommuner (52 % av 284) beaktar risken för högaradondotterhalter vid bygglovsprövning
- 88 kommuner (31 %) redovisar att radonsäkert eller radonskyddande byggande varit aktuellt inom kommunen
- 132 kommuner (46 %) ger någon typ av information om risken för markradon vid byggnadslovsprövning
- i ca 70 % av ca 160 svarande kommuner utförs *inga* hus med skyddsåtgärder mot radon och i ca 5 % utförs *alla* hus med sådana åtgärder.

Ytterligare resultat av kommunenkäten finns i lägesrapporten (se bl.a. s. 72–76 samt bil. 2).

Slutligen kan i detta avsnitt erinras om att socialstyrelsen och strålskyddsinstitutet givit ut en rapport, *Kommunerna och radonfrågan 1986 – Resultatet av en enkät*.

Radon i bostäder har tagits upp i interpellationer och frågor i riksdagen. I november 1986 besvarade bostadsministern en interpellation i frågan. Han redovisade utformningen av statens finansiella stöd till åtgärder mot radon (se avsnitt 2.1.5) och upplyste om uppdraget till strålskyddsinstitutet m.fl. myndigheter att utarbeta en lägesrapport om radon i bostäder samt erinrade om att planverket i översynen av Svensk byggnorm fått i uppdrag att se över de föreskrifter och allmänna råd som syftar till att minska exponeringen för radondöttrar.

I ett frågesvar i maj 1987 anförde miljö- och energiministern bl.a. att strålskyddsinstitutet hade att utreda förutsättningarna för att införa ett auktorisationssystem för radonmätningar i bostäder. I svaret meddelades att regeringen, så snart lägesrapporten redovisats, kommer att ta ställning till vad som behöver göras för att man skall komma till rätta med radonproblemen i våra bostäder.

I oktober 1987 besvarade bostadsministern en interpellation i ärendet. Han anförde att frågan om statens ekonomiska stöd till dem som drabbats av problem med radon i sina hem prövas av regeringen i arbetet med statsbudgeten för budgetåret 1988/89. Vidare anfördes att planverket nyligen redovisat ett förslag till föreskrifter inom ramen för översynen av Svensk byggnorm som ger kommunerna möjlighet att vid bygglovsprövning kräva åtgärder som begränsar riskerna av radon i bebyggelsen. Även denna fråga bereds i regeringskansliet.

2.2 Byggnormer m.m.

2.2.1 Byggnormernas utformning och inriktning

Samhällets grundläggande krav på planläggning och byggande ställs i den sedan den 1 juli 1987 gällande plan- och bygglagen (PBL). Genom 16 kap. 1 § i denna lag bemyndigas regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela de föreskrifter som utöver bestämmelserna i PBL behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa samt för att erhålla en lämplig utformning av bl.a. byggnader och tomter.

Regeringens beslut om utarbetande av en ny Svensk byggnorm i anslutning till PBL innebär att de regler som styr byggandet så långt möjligt skall uttryckas som funktionskrav. Häri ingår också att en noggrann prövning skall ske av behovet av tvingande regler inom de skilda områden där tidigare krav ställts i den upphävda byggnadsstadgan och i Svensk byggnorm. Ett grundläggande mål är att kostnaderna i byggandet skall kunna sänkas utan några avgörande förluster i välfärd, hälsa och säkerhet. Beslutet innebär vidare att bestämmelserna i den s.k. begränsningskungörelsen (1970:641) skall tillämpas på de föreskrifter och allmänna råd som meddelas till PBL. Enligt kungörelsen skall som regel bl.a. ett normförslags kostnadsmissiga konsekvenser redovisas av myndigheten efter hörande av företrädare för dem som kan förutses slutligt få bära de ökade kostnaderna för ändrade normer. Enligt det uppdrag regeringen givit till statens planverk att utarbeta föreskrifter till PBL skall reglerna dessutom utformas enkelt och tydligt och

med beaktande av de riktlinjer för förenkling av myndigheternas regler som riksdagen har antagit (prop. 1983/84:119, KU 25).

På regeringens uppdrag har statens planverk utarbetat ett förslag till nybyggnadsföreskrifter. Som framgått ovan bereds förslaget för närvarande i bostadsdepartementet. De nya föreskrifterna beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 1988. Dessutom pågår inom planverket arbetet med att utarbeta särskilda ombyggnadsföreskrifter. Övergångsvis fortsätter därför Svensk byggnorm från 1980 (SBN 1980) att gälla i tillämpliga delar.

2.2.2 Ventilation

Enligt de allmänna kraven på luftkvalitet i SBN 1980 skall en byggnad anordnas och förses med installationer så att luftväxlingen i varje rum kan hållas på en sådan nivå att inte sanitär olägenhet eller hälsofara uppstår. Vid nybyggnad av bostäder innebär detta att inomhusluften skall bytas ut ca en gång varannan timme. För bl.a. sovrum, kök och badrum gäller dock att luftväxlingen skall ske i en betydligt snabbare takt. De nämnda kraven är minimikrav med hänsyn till hälso- och hygienkvaliteten och samtidigt maximikrav med hänsyn till kravet på att spara energi för uppvärmning. För att kraven skall kunna uppfyllas godtas endast fläktstyrda system. Det förslag till nybyggnadsföreskrifter som för närvarande bereds inom bostadsdepartementet ansluter i allt väsentligt till de ovan refererade normerna i SBN 1980.

2.2.3 Rökgångar

Enligt 3 kap. 3 § PBL skall byggnader med god hushållning med energi. Dessutom skall uppvärmningssystemet i skäligen utsträckning utformas så att skilda energislag som är lämpliga från allmän energisynpunkt kan användas utan omfattande ändringar. Den senare bestämmelsen tar endast sikte på sådana uppvärmningssystem som är möjliga att förbereda för en övergång till andra energislag, exempelvis vattenradiatorsystem. För småhus som skall värmas upp med el eller naturgas gäller därtill att de i skäligen utsträckning skall utföras så att ett byte till uppvärmning med annat energislag underlättas. Härmed avses att byggnaden skall ha sådan planlösning att t.ex. en skorsten eller en värmepanna relativt enkelt kan sättas in i efterhand. Bestämmelsen innebär dock inte något krav på att byggnadstekniska åtgärder behöver vidtas.

2.2.4 Kollektiv miljö

Genom PBL ställs en rad grundläggande krav på utemiljöns utformning. Det gäller bl.a. tomters utformning med avseende på handikapptillgänglighet samt tillgången på friytor för lek och utevistelse (3 kap. 15 §). I fråga om den gemensamma inre miljön gäller de allmänna kraven på byggnader i 3 kap. 5 § enligt vilka byggnader bl.a. skall vara lämpliga för sitt ändamål och ge möjlighet till god trevnad. Dessa grundläggande krav följs i sin tur upp i planverkets förslag till nybyggnadsföreskrifter som nu bereds av regeringen.

2.2.5 Framkomlighet vid räddningstjänst

Genom 3 kap. 15 § i PBL ställs bl.a. krav på att tomter skall anordnas så att de tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon till och från bebyggelse på tomten. Även i SBN 1980 regleras framkomligheten vid räddningstjänst. Bestämmelserna i denna del innebär att en särskild räddningsväg skall anordnas om inte det befintliga gatunätet ger erforderlig åtkomlighet för räddningstjänstens fordon i samband med nödutrymning och släckinsats. De förslag till nybyggnadsföreskrifter som är under beredning i bostadsdepartementet ansluter till de ovan refererade bestämmelserna i SBN 1980.

2.2.6 Direktverkande elvärme

Genom 3 kap. 3 § PBL ställs krav på att byggnader skall medge god hushållning med energi. I fråga om direktverkande elvärme innebär detta krav att en- och tvåbostadshus får förses med direktverkande elvärme endast om det finns särskilda skäl. Sådana skäl föreligger bl.a. för småhus som är energisnålt utformade. Ett småhus anses enligt SBN 1980 som energisnålt om årsbehovet av elenergi för radiatorer och tappvarmvatten kan minskas med minst 40 % av årsbehovet av elenergi för radiatorerna om byggnaden utförts så att de minimikrav på värmeisolering och luftomsättning som finns i normen uppfylls. Denna definition återfinns också i förslaget till nybyggnadsföreskrifter.

De ovan redovisade kraven för installation av direktverkande elvärme har sitt ursprung i ett riksdagsbeslut från år 1981 (CU 1980/81:37). I samband härmed aviserades också en omprövning av kraven i mitten av 1980-talet. Någon sådan omprövning har dock ännu inte kommit till stånd. Med utgångspunkt i tidigare utredningar har emellertid frågan följts upp i betänkandet Vågar till effektivare energianvändning (SOU 1986:16). Detta betänkande bereds för närvarande i regeringskansliet.

2.2.7 Inbrottskydd

Frågan om inbrottskydd i byggnader regleras inte genom byggnadslagstiftningen. Under arbetet med en ny plan- och bygglag har emellertid frågan varit föremål för överväganden, dock utan att något förslag lagts fram.

2.3 Vissa ansvarsfrågor

Enligt 3 kap. 4 § PBL skall bl.a. byggnaders grundkonstruktion, stomme och andra bärande delar ha betryggande beständighet. Även övriga byggnadsdelar skall ha en med hänsyn till ändamålet tillfredsställande hållfasthet. I samma kapitel 8 § stadgas dessutom att byggnader skall utföras med sådant material och på ett sådant sätt att reparations-, underhålls- och driftskostnader begränsas. Detta innebär bl.a. att byggnader skall utformas så att de krav som i olika avseenden ställs på dem när de uppförs också skall kunna uppfyllas med skäliga insatser under den avsedda brukstiden. Bestämmelserna i denna del har bl.a. tillkommit mot bakgrund av de risker som under

3 Utskottet

3.1 Radon i bostäder

Radon, som är en radioaktiv ädelgas, bildas vid sönderfall av det radioaktiva grundämnet radium. Radon finns normalt i luften. Gasen är inte stabil utan sönderfaller i sin tur i dotterprodukter – radondöttrar. De radioaktiva radondöttrarna orsakar den största hälsorisken vid höga radonhalter. De ger upphov till höga stråldoser och kan därigenom leda till en ökad risk för lungcancer. Koncentrationen av halten av radondöttrar brukar anges i becquerel (Bq)/m³. Gränsvärdet för radondotterhalten i befintlig bebyggelse är 400 Bq/m³. Vid högre värden föreligger sanitär olägenhet enligt hälsoskyddslagstiftningen. Motsvarande gränsvärde i nya byggnader är 70 Bq/m³. Högre värden dock högst 400 Bq/m³ kan godtas om särskilda skäl föreligger. Vid ombyggnad är högsta tillåtna värde 200 Bq/m³. Det radon som finns i våra bostäder kommer till största delen från marken men även från byggnadsmaterial. Med utgångspunkt i gjorda undersökningar har uppskattats att 10 % av landets yta utgörs av högradonmark, 70 % av normalradonmark och 20 % av lågradonmark. De olika marktyperna är jämnt fördelade över hela landet. Högriskmark förekommer där alunskifferar och särskilt radioaktiva graniter finns. Gotland är den enda kommun som med stor sannolikhet består av endast lågriskområden.

Frågan om radon i bostäder har i Sverige aktualiserats främst under de senaste tio åren även om det finns undersökningar som går så långt tillbaka i tiden som till början av 1950-talet.

Från omkring år 1980 och framöver har flera undersökningar och rapporter gjorts om radon i bostäder (se avsnitt 2.1.6). Det finns nu gott underlag för statsmakterna att – utöver redan vidtagna åtgärder inom bl.a. byggnadslagstiftningens, hälsoskyddslagstiftningens och bostadsfinansieringens område – ytterligare föreslå olika åtgärder i avsikt att undanröja problemet med radon i bostäder.

Utskottet vill inledningsvis slå fast att ansvaret främst åvilar kommunerna för att *nyttillkomna bostäder* och bostäder som byggs om inte skall uppvisa icke acceptabla nivåer av radioaktiv strålning. De gränsvärden som gäller och som redovisats ovan tillkommer det kommunerna och då i första hand byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden att beakta vid bygglovsprövningen. Nu gällande föreskrifter i Svensk byggnorm 1980 (SBN 1980) kommer att ersättas av nybyggnadsföreskrifter och ombyggnadsföreskrifter anpassade till plan- och bygglagen. Nybyggnadsföreskrifterna beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 1988. Frågan bereds för närvarande i regeringens kansli.

Vad därefter rör frågan om radon i *befintlig bebyggelse* finns anledning anföra följande. Primärt gäller det att få kunskap om hur många av de befintliga bostäderna som har så hög radioaktiv strålning att den är

oacceptabel. Denna fråga togs upp bl.a. i radonutredningens betänkande Radon i bostäder (SOU 1983:6). Antalet bostäder där radonhalter år 1975 översteg det gällande gränsvärdet för befintlig bebyggelse dvs. 400 Bq/m³ uppskattades till ca 40 000. Ungefär 10 % av bostäderna (ca 300 000) uppskattas ha en nivå högre än 100 Bq/m³. Vad det nu närmast gäller för kommunerna är att spåra bostäder med en nivå över 400 Bq/m³. Det är primärt kommunernas ansvar att i ombyggnadsfallen liksom vid nybyggande hävda reglerna i PBL om god hygien och tillfredsställande miljö i våra bostäder. Utskottet återkommer nedan till frågan om kommunernas ansvar. Kostnaderna för att åtgärda olämpligt höga radonhalter i befintliga bostäder varierar ganska mycket. Relativt enkla åtgärder såsom inmontering av tilluftsdon i fönsterkarmar kan beräknas kosta 2 000–3 000 kr. medan installation av en enkel frånluftsfläkt kostar 3 000–5 000 kr. Andra åtgärder ställer sig betydligt dyrare. Ett tätskikt på markyta i kryputrymme kan kosta mer än 30 000 kr.

I tre motioner behandlas problemet med radon i bostäder. I motion 1986/87:Bo220 (vpk) hemställs att föreskrifter utfärdas för att möta markradonfaran i nybebyggelse. Motionärerna anför att kommunerna bör ges direktiv att vid byggnadsplanläggningen kartlägga eventuella markskador och ge ut föreskrifter om särskild grundläggningsteknik där sådan erfordras.

En översyn av gällande information om radon i bostäder och åtgärder för att minska radonhalter påyrkas i motion 1986/87:Bo236 (fp). En översyn bör göras av de åtgärder som samhället kan erbjuda för att lösa problemet med radon i bostäder.

I motion 1986/87:Bo257 (c) yrkande 11 föreslås riksdagen hos regeringen begära förslag om bidrag för att sanera bostäder från radon. Motionärerna föreslår att ett direkt bidrag införs för att sanera bostäder från radon. Bidraget bör utgå med 50 % av den kostnad som överstiger 10 000 kr.

Med anledning av vpk-motionen om åtgärder för att möta *markradonfaran i nybebyggelse* kan anföras följande. Utskottet har ovan redogjort för gällande gränsvärden och för kommunernas ansvar. Tillämpningen av reglerna om beaktande av radonfaran vid planläggning och byggande får enligt utskottets mening anses väl ägnade syftet att förhindra att nya bostäder byggs i vilka radonstrålningen överstiger den acceptabla nivån. Ytterligare underlag för bedömning av frågan blir tillgänglig när beslut fattas om nybyggnadsföreskrifterna till PBL. Dessa beräknas träda i kraft vid halvårsskiftet 1988. Den ordning som skall gälla vid planläggning och byggande ger enligt utskottets mening goda möjligheter att undvika radon i nya bostäder. Skulle det mot förmodan visa sig att gällande ordning inte ger det förväntade resultatet överväger regeringen, enligt vad utskottet erfarit, att i överläggningar med företrädare för kommunerna ta upp den nu diskuterade frågan om vilka åtgärder som eventuellt kan behöva vidtas för att intensifiera kommunernas verksamhet härvidlag. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:Bo220 (vpk).

Vad rör *information m.m. om radon i bostäder* – en fråga som aktualiseras i motion 1986/87:Bo236 (fp) – framgår av den ovan lämnade redogörelsen att mycket arbete lagts ned av olika myndigheter. Den senaste utredningen är den av strålskyddsinstitutet, socialstyrelsen och planverket

utarbetade Lägesrapporten 1987 Radon i bostäder. Denna övervägs för närvarande i regeringens kansli. Vidare kan nämnas att, förutom den information planverket publicerat i frågan, verket inom kort i ett cirkulär till kommunerna kommer att behandla radonproblemet.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller behovet av olika åtgärder för att minska radonhalter. Tillgänglig information, planerade informationsåtgärder samt pågående överväganden i regeringens kansli har lett fram till slutsatsen att ett bifall till förslaget i motion 1986/87:Bo236 (fp) nu inte skulle tjäna något reellt syfte.

Slutligen behandlar utskottet i detta avsnitt motion 1986/87:Bo257 (c) yrkande 11 i vilken begärs att ett *bidrag* införs för att sanera bostäder från radon. Förslag om lån och bidrag i detta syfte har tagits upp i bostadsstyrelsens anslagsframställning för budgetåret 1988/89. Frågan övervägs i regeringens kansli. Enligt vad utskottet erfarit utgår dessa överväganden från att statens ekonomiska stöd för att sanera bostäder från radon skall ges en enkel och lättadministrerad utformning. Utöver det anförda bör pågående överväganden inte nu begränsas genom ett riksdagens uttalande om den närmare utformningen av stödet. Med hänvisning till det nu anförda och att riksdagen vid behandlingen av 1988 års budgetproposition får anledning att återkomma till frågan avstyrker utskottet motion 1986/87:Bo257 (c) yrkande 11.

3.2 Byggnormer m.m.

3.2.1 Byggnormernas utformning och omfattning

Krav på minskade och förenklade byggnormer förs fram i två motioner.

I motion 1986/87:Bo240 (m) förordas såvitt nu är i fråga att antalet *byggnormer* skall minskas. Enligt motionärerna måste bostadsmarknaden bli friare bl.a. för att hålla nere kostnaderna i byggandet.

Enligt motion 1986/87:Bo423 (m) såvitt nu är i fråga bör byggnormerna avvecklas med undantag av sådana normer som reglerar enkla tekniska funktionskrav och grundläggande säkerhetsnormer.

Enligt bostadsutskottets mening innebär införandet av PBL en smidigare och enklare hantering av många bygg- och planfrågor. Det gäller t.ex. det förenklade och moderniserade plansystemet, den minskade bygglovsplikten i vissa fall och de ökade möjligheterna att få bygglov. Av beslutet om PBL följer bl.a. att de normer m.m. som utfärdas med stöd av PBL skall uttryckas som funktionskrav, något som i sig syftar till att ge enklare och mindre detaljerade regler. I beslutet ingår också att en noggrann prövning skall ske av behovet av tvingande regler inom de skilda områden där tidigare krav ställts i den numera upphävda byggnadsstadgan och i SBN. Ett grundläggande mål är sålunda att kostnaderna i byggandet skall kunna sänkas utan att detta ger några avgörande förluster i välfärd, hälsa eller säkerhet. Det är statens planverk som har regeringens uppdrag att utarbeta de närmare föreskrifterna till PBL. I uppdraget ingår att reglerna skall utformas enkelt och tydligt med beaktande av de riktlinjer för förenkling av myndigheternas regler som riksdagen antagit år 1984.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrks motionerna 1986/87:Bo240

(m) och 1986/87:Bo423 (m). Vad i dessa motioner föreslagits har i inte ringa grad beaktats genom PBL. De principer för utarbetande av en ny Svensk byggnorm ligger också i linje med vad i motionerna förordats. Motionerna avstyrks, båda såvitt nu är i fråga.

3.2.2 Ventilation i bostäder

Enligt motion 1986/87:Bo504 (c) kostar dålig ventilation folkhushållet mångmiljardbelopp årligen i form av byggsador, fukt och mögelangrepp samt ohälsa hos de boende. Det är enligt motionären behovet av att spara energi som är det egentliga motivet till att våra hus inte ventileras tillräckligt. Det måste därför bli klart för var och en att den friskluft som behöver tillföras husets ventilation kan förvärmas av frånluften så att alla medborgare får råd att andas hälsosam och komfortabel luft även om energiprisutvecklingen innebär ökade kostnader för konsumenterna. Med hänvisning härtill förordas att socialstyrelsens utredning om allergifrågor särskilt beaktar ventilationens betydelse och att en utvidgad utredning får i uppdrag att framlägga förslag till åtgärder för att förbättra *ventilationen i bostadsbeståndet*.

Bostadsutskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att våra bostäder får en god ventilation som ger en bra luftkvalitet och ett bra inomhusklimat. Av bestämmelserna i SBN 1980 följer också att bostäder skall ha en luftväxling som tillgodoser såväl kraven på god luftkvalitet som kraven på att spara energi. Utskottet har för sin del inte anledning till annat antagande än att dessa bestämmelser motsvarar de krav som rimligen kan ställas på luftväxling och luftkvalitet i våra bostäder. Motion 1986/87:Bo504 (c) avstyrks med hänvisning härtill. I den mån nya rön eller nya tekniska lösningar ger anledning härtill får det förutsättas att dessa också kommer till uttryck i gällande normer m.m.

3.2.3 Krav på rökgångar

I motion 1986/87:Bo232 (fp) framhålls att bostäderna har blivit extremt känsliga för avbrott i värmeförseln i samband med avbrott i distributionen av el, fjärrvärme och olja. Enligt motionären bör man därför i varje bostad ha möjlighet att övergå till tillfälliga uppvärmningskällor som ved, fotogenkamin o.d. En förutsättning härför är att villor och flerbostadshus förses med rökgångar. Som förutsättning för erhållande av statliga bostadslån bör enligt motionen därför gälla *krav på rökgångar* i nybyggda hus. Kravet bör också ställas vid genomgripande reparationer av äldre hus.

Som redovisas ovan (avsnitt 2.2.3) innebär bestämmelserna i PBL bl.a. att byggnader som uppvärms med el skall ha en sådan planlösning att en övergång till uppvärmning med andra energislag underlättas. Häri inbegrips bl.a. att planlösningen skall medge att en rökgång kan installeras i efterhand t.ex. vid övergång från eluppvärmning till uppvärmning med fasta bränslen. Enligt bostadsutskottets mening får dessa bestämmelser i rimlig utsträckning anses tillgodose kravet på förberedelser för ändrat uppvärmningssätt. Utskottet är för sin del inte nu berett förorda att också direkta byggnadstekniska åtgärder vidtas. Motion 1986/87:Bo232 (fp) avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

3.2.4 Den kollektiva miljön

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:Bo408 måste *kvaliteten på den kollektiva miljön* förbättras. Med hänvisning härtill förordas – yrkande 1 såvitt nu är i fråga – att PBL och SBN kompletteras med rekommendationer rörande den kollektiva yttre och inre miljön när det gäller utformning och utförande.

Av utskottets ovanstående redovisning framgår (avsnitt 2.2.4) att genom PBL ställs grundläggande krav på den gemensamma miljön i byggnader och på tomter. Dessa krav följs i sin tur upp i det förslag till nybyggnadsföreskrifter som nu är under beredning i regeringskansliet. Utskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förorda att ytterligare bestämmelser utfärdas i denna del.

Utskottet behandlade år 1986 i sitt PBL-betänkande (BoU 1986/87:1 s. 54) en partimotion från vpk i vilken togs upp frågan om gemensamma lokaler. Utskottet erinrade därvid om att kravet på att sådana lokaler anordnades torde komma att tillgodoses när detaljplaner utarbetades. Den uppfattningen står fast.

Motion 1986/87:Bo408 (vpk) såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till vad som nu anförs.

3.2.5 Framkomligheten vid räddningstjänst

Det finns enligt motion 1986/87:Bo421 (fp) stora brister i fråga om *framkomlighet* och *tillgänglighet för utryckningsfordon* i olika bostadsområden. De redovisade problemen gäller trafikmiljöhinder i form av dålig skyltning, låsta bommar och stolpar m.m. på den tilltänkta utryckningsvägen. I motionen föreslås ändrade regler i avsikt att motverka att trafik hinder m.m. i bostadsområden hindrar utryckningsfordon i yrkesutövningen.

Som framgår av redovisningen ovan (avsnitt 2.2.5) innebär bestämmelserna i PBL och i SBN 1980 att det i anslutning till byggnader skall finnas erforderliga räddnings- och utrymningsvägar. De grundläggande förutsättningarna för en god tillgänglighet i samband med insatser från räddningstjänsten föreligger enligt bostadsutskottets mening därmed. Detta oaktat kan det naturligtvis i enskilda fall finnas praktiska hinder av den art motionären redovisar som försvårar tillgängligheten till de befintliga räddningsvägarna. Enligt utskottets mening får dock dessa frågor lösas på lokal nivå med utgångspunkt i de lokala förhållandena. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de möjligheter till ingripanden m.m. i detta avseende som bl.a. räddningstjänstlagen (1986:1102) ger. Motion 1986/87:Bo421 (fp) avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

3.2.6 Direktverkande elvärme

Med hänvisning till motion 1986/87:N535 (c) hemställs i motion 1986/87:Bo515 om att ett förbud mot nyinstallation av *direktverkande el* i permanentbostäder skall införas. Enligt motiveringen i den förstnämnda motionen måste som ett led i avvecklingen av kärnkraften den explosionsartade ökningen av eluppvärmningen av bostäder stoppas.

Bestämmelserna i PBL innebär i princip att direktverkande elvärme endast får användas i särskilt energisnåla byggnader. Frågan om ändring eller komplettering av dessa krav har, som framgår ovan (avsnitt 2.2.6), prövats av flera utredningar under senare år. Det senaste av dessa förslag bereds för närvarande i regeringskansliet. Enligt utskottets mening bör resultatet av denna beredning avvaktas. Motion 1986/87:Bo515 (c) avstyrks med hänvisning härtill.

3.2.7 Normer för inbrottsskydd

Mot bakgrund av de senaste årens ökning av bostadsinbrotten begärs i motion 1986/87:Bo519 (fp) en utredning av *normer för inbrottsskydd* i våra bostäder. Enligt motionären bör det övervägas om inte tvingande normer borde införas för att åstadkomma ett bättre inbrotts- och stöldskydd.

Riksdagens beslut om PBL innebär bl.a. (se avsnitt 2.2.1) att en noggrann prövning skall ske av behovet av tvingande regler inom de skilda områden där tidigare krav ställts genom byggnadsstadgan och i SBN. Utskottet är inte berett att förorda en utredning om införandet av ytterligare föreskrifter i enlighet med motionärens förslag. Motion 1986/87:Bo519 (fp) avstyrks med hänvisning härtill.

3.3 Vissa ansvarsfrågor

Enligt motion 1986/87:Bo418 (s) har det under senare tid konstaterats att vissa produkter, byggdelar och tekniska lösningar har en betydligt kortare livslängd än vad som förutsetts. Detta har bl.a. medfört att extraordinära underhållsåtgärder har måst sättas in. De extra kostnader som detta har medfört drabbar de boende i form av ökade boendekostnader. Enligt motionärerna är en möjlighet att långsiktigt komma till rätta med denna typ av problem och att skaffa ekonomiska möjligheter för en statlig medverkan att införa en särskild "*försäkringsavgift*" på byggmaterial. Härigenom skulle det ekonomiska ansvaret för att avhjälpa byggsador m.m. enligt motionärerna fördelas på ett rimligare sätt än nu.

Genom PBL ställs krav på att byggnader skall ges en sådan utformning att de får en betryggande beständighet. Bestämmelserna i denna del innebär bl.a. att byggnader skall utformas på ett sådant sätt så att de krav som ställs på dem vid uppförandet också kan uppfyllas med skäligen underhållsinsatser under den avsedda brukstiden. Som redovisats ovan (avsnitt 2.3) har dessa bestämmelser bl.a. tillkommit mot bakgrund av de risker som visat sig vara förknippade med användningen av vissa oprövade tekniska lösningar och material. Bestämmelserna är sålunda ett uttryck för en strävan att minska reparations- och underhållskostnaderna under byggnadens brukstid. Enligt bostadsutskottets mening har härigenom bättre förutsättningar än tidigare skapats för att få till stånd ett byggande som inte leder till oförutsedda och onödigt dyrbara underhållskostnader. Ett tillkännagivande enligt motionärernas förslag bör inte göras av riksdagen. Motion 1986/87:Bo418 (s) avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Utskottet vill tillägga att i den proposition om ett nytt plan- och bostadsverk (prop. 1987/88:37) som nyligen överlämnats till riksdagen

betonas vikten bl. a. av att det nya verket förmår bedöma sådana nya material som har en olämplig inverkan på människors hälsa.

BoU 1987/88:2

3.4 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *markradonfaran i nybebyggelse*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo220,
2. beträffande *information m.m. om radon i bostäder*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo236,
3. beträffande *bidrag för att sanera bostäder från radon*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo257 yrkande 11,
4. beträffande *byggnormer*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo240 och 1986/87:Bo423
båda motionerna såvitt nu är i fråga,
5. beträffande *ventilationen i bostadsbeståndet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo504,
6. beträffande *krav på rökgångar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo232,
7. beträffande *kvaliteten på den kollektiva miljön*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo408 såvitt nu är i fråga,
8. beträffande *framkomlighet för utryckningsfordon*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo421,
9. beträffande *direktverkande el*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo515,
10. beträffande *normer för inbrottskydd*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo519,
11. beträffande *"försäkringsavgift" på byggmaterial*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo418.

Stockholm den 10 november 1987

På bostadsutskottets vägnar

Maj-Lis Landberg

Närvarande: Maj-Lis Landberg (s), Birgitta Hambræus (c), Magnus Persson (s), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Margareta Palmqvist (s), Bertil Danielsson (m), Rune Evensson (s), Tore Claesson (vpk), Nils Nordh (s), Berit Bölander (s), Margareta Gard (m), Siw Persson (fp) och Sivert Carlsson (c).

1. Bidrag för att sanera bostäder från radon (mom. 3)

Birgitta Hambraeus (c), Erling Bager (fp), Siw Persson (fp) och Sivert Carlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Slutligen behandlar" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Som framgått av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om radon i bostäder ägnats stor uppmärksamhet de senaste åren. Skyndsamma åtgärder erfordras. Ytterligare behov av grundläggande överväganden kan inte nu anses vara det mest angelägna. Istället krävs konkreta åtgärder för att sanera bostäderna från radon. I ett frågesvar i riksdagen i maj 1987 anförde miljö- och energiministern att regeringen så snart den ovannämnda lägesrapporten lämnats kommer att ta ställning till vad som behöver göras för att man skall komma till rätta med radonproblemet i våra bostäder. Rapporten blev klar i juni 1987. Det fanns därför grundad anledning anta att riksdagen hösten 1987 skulle föreläggas ett regeringsförslag i frågan. En sådan handläggning skulle innebära att ett bidrag för radonsanering i våra bostäder kunnat införas den 1 januari 1988. I det läge som nu uppkommit föreslår utskottet därför att riksdagen beslutar att ett bidrag skall utgå med 50 % av den kostnad som överstiger 10 000 kr. Bidraget bör vara enkelt och lättadministrerat och beslutas av kommunerna. Det bör alltså införas skyndsamt, redan per den 1 januari 1988. Medelsbelastningen för första halvåret 1988 får ske genom överskridande. Åt regeringen bör uppdras att avgöra vilket anslag som skall belastas. Vad nu anförts innebär en anslutning till motion 1986/87:Bo257 (c) yrkande 11. Riksdagen bör med anledning av motionen som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om ett bidrag för sanering av radon i bostäder.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *bidrag för att sanera bostäder från radon*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo257 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om bidrag för sanering av radon i bostäder fr.o.m. den 1 januari 1988.

2. Byggnormer (mom. 4)

Birgitta Hambraeus (c), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m), Siw Persson (fp) och Sivert Carlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och på s. 13 slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

En stor del av de problem som finns på dagens bostadsmarknad har sin upprinnelse i den centrala styrning och i den detaljreglering som den präglas av. En nödvändig förutsättning för att komma till rätta med problemen är därför att skapa en friare bostadsmarknad där den enskilde ges en ökad valfrihet. Bostadsutskottet delar sålunda den i motionerna 1986/87:Bo240

(m) och 1986/87:Bo423 (m) framförda uppfattningen att antalet styrande normer måste minskas kraftigt. Målsättningen bör härvid vara att endast sådana normer som reglerar enkla tekniska funktionskrav och grundläggande säkerhetskrav skall finnas kvar. Genom att normsystemet inskränks på detta sätt skapas enligt bostadsutskottets mening förutsättningar för ett mera varierat och till efterfrågan anpassat byggande. Den förordade ordningen innebär dessutom att utrymmet för olika experiment och s.k. fribyggeprojekt ökar – något som i sin tur kan medverka till sänkta byggkostnader.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna 1986/87:Bo240 (m) och 1986/87:Bo423 (m), båda motionerna såvitt nu är i fråga, anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. *beträffande byggnormer*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo240 och 1986/87:423, båda motionerna såvitt nu är i fråga, som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anført,

3. Kvaliteten på den kollektiva miljön (mom. 7)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Av utskottets" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Det har under senare år vuxit fram en ökad medvetenhet om den gemensamma miljöns betydelse för ett bra och väl fungerande boende. Det är enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav viktigt att kommunerna ges möjlighet att aktivt verka för en god gemensam miljö. Genom PBL och den härtill hörande Svensk byggnorm (SBN) ställs också en rad grundläggande krav på utformningen av den kollektiva yttre och inre miljön. Samtidigt tvingas dock utskottet konstatera att dessa krav i sig inte skapar tillräckliga förutsättningar för kommunerna att hävda kvalitetskraven på denna punkt. De allmänt hållna bestämmelserna i PBL och SBN måste därför kompletteras med rekommendationer rörande den kollektiva yttre och inre miljöns utformning och utförande. Härigenom ges kommunerna en reell möjlighet att hävda kraven på den kollektiva miljön som de kommer till uttryck i PBL.

Vad utskottet nu med anledning av motion 1986/87:Bo408 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. *beträffande kvaliteten på den kollektiva miljön*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo408 yrkande 1, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

1. Bidrag för att sanera bostäder från radon

Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anför:

I betänkandet (avsnitt 3.1) behandlas en motion (c) i vilken föreslås att ett bidrag för att sanera bostäder från radon införs. Efter att ha konstaterat att bostadsstyrelsen i sin anslagsframställning för nästa budgetår föreslagit att lån och bidrag för radonsanering skall kunna utgå anför utskottet att överväganden i frågan pågår i regeringens kansli. Vi har ställt oss bakom utskottets skrivning men har därmed inte bundit oss när det gäller att ett ekonomiskt stöd för att eliminera radon i bostäder skall införas.

Under alla förhållanden lär frågan med anledning av bostadsstyrelsens förslag komma att aktualiseras i 1988 års budgetproposition. Då finns alltså anledning att återkomma till den.

2. Krav på rökgångar

Birgitta Hambræus (c), Erling Bager (fp), Siw Persson (fp) och Sivert Carlsson (c) anför:

Det har under senare år vid ett flertal tillfällen visat sig hur sårbar energiförsörjningen är till stora delar av bostadsbeståndet. Inte minst har de strömavbrott som inträffat belyst detta. Vid avbrotten har ett stort antal bostäder stått helt utan uppvärmning – bl.a. gäller detta de eluppvärmda småhusen. Det finns enligt vår mening mot bakgrund härav anledning att vidta åtgärder som gör det möjligt att använda alternativa uppvärmningsanordningar. Genom PBL ställs också krav på att planlösningen i småhus skall möjliggöra att skorsten kan installeras i efterhand, där sådan inte redan finns. En förutsättning för att denna bestämmelse skall få sin avsedda effekt är dock att tillräcklig information om lämpliga lösningar sprids och att tillämpningen i det enskilda fallet följs upp på ett aktivt sätt. Här bör enligt vår mening också ingå att information lämnas om vilka direkta installationer m.m. som på frivillig grund kan göras för att förenkla en framtida installation. Den byggande bör också upplysas om värdet av att redan från början installera rökgång.

Oaktat de ovan redovisade åtgärderna kan det enligt vår mening finnas anledning återkomma till frågan om installation av rökgångar vid bl.a. nybyggnad – detta i den mån åtgärderna inte visar sig tillräckliga för att åstadkomma en god beredskap när det gäller värmeförsörjningen.

3. Direktverkande elvärme

Birgitta Hambræus (c), Tore Claeson (vpk) och Sivert Carlsson (c) anför:

Redan när riksdagen år 1981 beslutade att direktverkande elvärme endast skulle tillåtas i särskilt energismåla byggnader aviserades en omprövning av dessa krav i mitten av 1980-talet. Någon sådan omprövning har dock ännu inte kommit till stånd – detta trots den snabba tekniska utveckling som skett

på området sedan år 1981. Inte heller utredningen om el och inhemska bränslen (ELIN), som haft till uppgift att överväga vilka krav som bör ställas på användningen av el för uppvärmningsändamål, föreslår någon ändring av de aktuella kraven. Behovet av en omprövning är dock enligt vår mening så stort att en sådan bör komma till stånd utan vidare dröjsmål.

Den teknikutveckling som skett i byggandet sedan år 1981 har bl.a. inneburit att kravet på att ett hus skall vara särskilt energisnålt för att direktverkande elvärme skall få användas inte utgör någon egentlig restriktion för användningen av denna uppvärmningsform. I stort sett all nyproduktion uppfyller sålunda kraven utan att några särskilda åtgärder har vidtagits. Det framstår mot bakgrund härav som både nödvändigt och möjligt att skärpa kraven för att direktverkande elvärme skall få installeras. Det är i dag möjligt att med beprövad teknik bygga småhus som inte fordrar någon särskild energitillförsel alls för uppvärmning. Det enda som behövs är en braskamin för de veckor på året då det är särskilt kallt samt en radiatoreffekt på omkring 1 000 W som används när t.ex. husägaren är bortrest. Moderna flerfamiljshus, kontorsbyggnader och hotell m.m. kan värmas upp med den överskottsenergi som alstras av t.ex. maskininstallationer, kyl- och frysanläggningar och belysning m.m. Det finns således goda tekniska förutsättningar för att väsentligt skärpa kraven för installation av direktverkande elvärme. Uppvärmning med direktverkande elvärme bör sålunda endast tillåtas i mycket energisnåla byggnader. Något totalt förbud mot installation av denna uppvärmningsform i enlighet med motionärernas förslag bör emellertid inte förordas.